

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дубинська О.С.

Донбаська державна машинобудівна академія

В статті вирішено важливе науково-практичне завдання, присвячене удосконаленню методичного підходу до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств. Визначено основні етапи аналізу фінансової звітності підприємств. На одному з етапів пропонується розрахувати інтегральні показники фінансової звітності: майнового положення, ліквідності, фінансовій незалежності, діловій активності та рентабельності за методом сум. Наступний етап присвячено розрахунку коефіцієнтів вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств. На останньому етапі визначають тип фінансового стану підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансова звітність, аналіз, майнове положення, ліквідність, фінансова незалежність, ділова активність, рентабельність.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні фінансова звітність перетерплює зміни, пов'язані з адаптацією до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності. Практика господарювання свідчить, що фінансова звітність виконує такі важливі функції.

По-перше, вона надає власникам та кредиторам інформацію про рівень фінансового стану та ефективність фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств.

По-друге, вона дозволяє визначити основні прогностичні показники фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств та розробити моделі фінансового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та методичні засади аналізу фінансової звітності підприємств знайшли відображення в роботах таких науковців: О. В. Бедзай [1, с. 86-89], Т. Г. Бондарева [2, с. 20-28], С. Л. Демиденко [3, с. 218-225], О. Зигрій [4, с. 208-210], Н. О. Міззякіна [5, с. 82-86], А. В. Озеран [6, с. 200-204], О. М. Петрук [9], Н. Г. Слободян [10, с. 67-71], Н. І. Федоронько [11, с. 337-341].

Аналіз наукових досліджень цих науковців виявив неоднозначність методичних підходів до аналізу фінансової звітності підприємств, оскільки вони більшою мірою мають обмежену сферу застосування, зокрема, спрямовані на виявлення ознак банкрутства, рівня інвестиційної, приватизаційної привабливості, кредитоспроможності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відтак існує потреба в удосконаленні наявних методичних підходів до аналізу фінансової звітності підприємства. Результати їх застосування представляють більш повну інформацію про рівень фінансового стану вітчизняних підприємств та дозволяють прийняти якісно нові рішення до зниження ризикованості фінансово-господарської діяльності, підвищення її ефективності та забезпечення фінансового розвитку.

Метою статті є удосконаленню методичного підходу до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика господарювання свідчить, що на сьогоднішній аналіз фінансової звітності вітчизняних підприємств ґрунтується на превентивному підході. Він спрямований на формування комплексу інструментів визначення дисфункцій фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств.

На основі аналізу фінансово-економічної літератури [7, с. 117; 8, с. 370] автором цієї статті визначено, що етапами аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств є:

– Етап 1. Підготовка інформаційної бази для формування показників фінансової звітності вітчизняних підприємств;

– Етап 2. Формування показників фінансової звітності вітчизняних підприємств;

– Етап 3. Аналіз та оцінка показників фінансової звітності вітчизняних підприємств.

Достатньо очевидно, що інформаційною базою для аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств є форма 1 «Звіт про фінансовий стан» та форма 2 «Звіт про фінансові результати».

На наш погляд, до показників фінансової звітності вітчизняних підприємств, які комплексно характеризують фінансово-господарську діяльність варто віднести (табл. 1):

- показники майнового положення;
- показники ліквідності;
- показники фінансової незалежності;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності.

На другому етапі автор даної статті пропонує розрахувати інтегральні показники фінансової звітності вітчизняних підприємств: майнового положення, ліквідності, фінансовій незалежності, діловій активності та рентабельності за методом сум [12, с. 210].

На думку автора цієї статті, даний метод є найбільш ефективним. Це пояснюється тим, що показники фінансової звітності вітчизняних підприємств, які входять у кожен аналітичну групу, є рівнозначними між собою та мають однакові одиниці вимірювання.

Нормативним значенням для інтегрального показника майнового положення є 2; ліквідності 5; фінансової незалежності 4; ділової активності 12 і рентабельності 4. На третьому етапі варто розрахувати коефіцієнти вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств. Їх можна визначити за допомогою експертного оцінювання або статистичного моделювання [13, с. 281].

Результати використання методу аналізу ієрархій для визначення коефіцієнтів вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств представлені в табл. 2.

На наш погляд, для запобігання погрішності у визначенні коефіцієнтів вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств варто використати метод аналізу ієрархій [8, с. 384].

Як видно з табл. 2 інтегральні показники фінансової звітності вітчизняних підприємств згідно убування їх значимості варто проранжувати таким чином:

- інтегральний показник рентабельності;
- інтегральний показник ділової активності;
- інтегральний показник фінансової незалежності;
- інтегральний показник ліквідності;
- інтегральний показник майнового положення.

Відношення узгодженості пріоритетів експертів до коефіцієнтів вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств перебуває в нормативному інтервалі та становить 0,06. Тобто від 0 до 0,2.

На четвертому етапі, на нашу думку, варто розрахувати комплексний інтегральний показ-

ник фінансової звітності вітчизняних підприємств за модифікованим методом сум [12, с. 124]. Це пояснюється тим, що показники майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності та рентабельності не є рівнозначними між собою.

$$КФЗ^{\text{факт}} = \frac{\sum_{i=1}^n w_i \frac{I_i^{\text{факт}}}{I_i^{\text{норм}}}}{\sum_{i=1}^n w_i}, \quad (1)$$

де $КФЗ^{\text{факт}}$ – комплексний інтегральний показник фінансової звітності вітчизняних підприємств;
 $I_i^{\text{факт}}$ – фактичне значення інтегрального показника майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності або рентабельності;

$I_i^{\text{норм}}$ – нормативне значення інтегрального показника майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності або рентабельності;

w_i – рівень вагомості інтегрального показника майнового положення, ліквідності, фінансо-

Таблиця 1

Показники фінансової звітності вітчизняних підприємств

Показник	Формула для розрахунку
Група I. Показники майнового положення	
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів (ПВОЗ)}}$
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{ПВ_{ОЗ}^{\text{ФАКТ}} - ПВ_{ОЗ}^{\text{БАЗ}}}{ПВ_{ОЗ}^{\text{БАЗ}}}$
Група II. Показники ліквідності	
Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Швидкоореалізовані активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Найбільш ліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Група III. Показники фінансової незалежності	
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Оборотні активи}}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$
Група IV. Показники ділової активності	
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Активи}}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Запаси}}$
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Основні засоби}}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Власний капітал}}$
Група V. Показники рентабельності	
Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}}$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}$
Коефіцієнт рентабельності продукції	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}}$

Матриця попарних порівнянь коефіцієнтів вагомості інтегральних показників фінансової звітності вітчизняних підприємств

Інтегральний показник	Інтегральний показник майнового положення	Інтегральний показник ліквідності	Інтегральний показник фінансової незалежності	Інтегральний показник ділової активності	Інтегральний показник рентабельності	Вектор	Ранг
Інтегральний показник майнового положення	1	1/3	1/5	1/7	1/9	0,04	5
Інтегральний показник ліквідності	3	1	1/3	1/5	1/9	0,06	4
Інтегральний показник фінансової незалежності	5	3	1	1/3	1/5	0,13	3
Інтегральний показник ділової активності	7	5	3	1	1/3	0,26	2
Інтегральний показник рентабельності	9	7	5	3	1	0,51	1
Індекс узгодженості	0,06						

вій незалежності, діловій активності або рентабельності;

$$i \in [1;n]. \quad (2)$$

На п'ятому етапі, на думку автора, варто визначити тип фінансового стану вітчизняних підприємств: $KФЗ^{\text{факт}} \geq 6,13$ – вітчизняне підприємство є фінансово стійким, фінансово стабільним та фінансово безпечним; $KФЗ^{\text{факт}} < 6,13$ – вітчизняне підприємство є фінансово нестійким, фінансово нестабільним та фінансово небезпечним.

Оскільки $\sum_{i=1}^n w_i = 1$, тоді:

$$KФЗ^{\text{факт}} = \sum_{i=1}^n w_i \frac{I_i^{\text{факт}}}{I_i^{\text{норм}}}. \quad (3)$$

Висновки дослідження. В роботі вирішено важливе науково-практичне завдання, присвячене розробленню методичного підходу до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств. Основні висновки та рекомендації полягають у такому: запропоновано методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств. Його відмінними рисами від існуючих є: врахування вагомості фінансових показників – майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, рентабельності та з'ясування в оскільки разів фактичне значення фінансового показника є більшим або меншим за нормативне.

Запропонований в статті методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних під-

приємств сприятиме пошуку можливостей підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності, зниження її ризикованості, забезпечення фінансового розвитку.

Застосування розробленого методичного підходу до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств у сучасну практику господарювання дозволить визначити не лише власний рівень фінансового стану, а й існуючих і потенційних контрагентів, конкурентів, емітентів.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. На сьогодні вітчизняні підприємства характеризуються різним рівнем поточного фінансового стану. Об'єктивні закони ринкової економіки змушують вітчизняні підприємства постійно шукати нові ефективні методи, принципи та важелі здійснення фінансово-господарської діяльності. Динамічний розвиток ринку, посилення конкуренції як на вітчизняному, так і на закордонному ринках вимагають від сучасних підприємств впровадження заходів до підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності, забезпечення її гнучкості та динамічності у взаємодії із зовнішнім середовищем. Достатньо очевидно, що функціонування системи є неможливим без використання механізмів. Серед них важливе місце належить механізму аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств.

Список літератури:

- Бедзай О. В. Трансформація фінансової звітності та її вплив на методику аналізу ліквідності балансу / О. В. Бедзай // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 86-89. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_19
- Бондарева Т. Г. Роль аналізу фінансової звітності для перспективного планування діяльності підприємств / Т. Г. Бондарева, І. П. Нагавичко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. – 2016. – Вип. 2. – С. 20-28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgr_ekon_2016_2_5
- Демиденко С. Л. Методичні підходи до стратегічного аналізу показників фінансової звітності / С. Л. Демиденко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 27. – С. 218-225. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npknntu_e_2015_27_28
- Зигрій О. Удосконалення методики аналізу показників бухгалтерської фінансової звітності підприємств / О. Зигрій // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 12(4). – С. 208-210. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2013_12_4_47
- Мізякіна Н. О. Аналіз міжнародних стандартів аудиту фінансової звітності щодо виявлення помилок / Н. О. Мізякіна // Економіка та держава. – 2015. – № 7. – С. 82-86.
- Озеран А. В. Аналіз корисності інформації фінансової звітності для прийняття управлінських рішень / А. В. Озеран // Молодий вчений. – 2015. – № 2(2). – С. 200-204. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2_2_50

7. Орехова Е. В. Система качественных показателей финансовой безопасности предприятия / Е. В. Орехова // Журнал «Новая Экономика»: Научно-теоретический, научно-практический, научно-методический журнал; Беларусь, г. Минск. – 2013. – № 1(61). – С. 115-119.
8. Орехова К. В. Оцінювання фінансової безпеки підприємства: методичний аспект / К. В. Орехова // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. Випуск 108. Серія: Економічні науки. – Київ «Техніка», 2013. – С. 368-376.
9. Петрук О. М. Аудит фінансової звітності підприємств в аспекті аналізу ефективності використання ресурсів / О. М. Петрук, Н. О. Мізякіна. // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_1_36
10. Слободян Н. Г. Аналіз фінансової звітності: управлінський аспект / Н. Г. Слободян, М. В. Безверха, М. В. Пушкарьова // Міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 5(3). – С. 67-71. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_5_3__20
11. Федоронько Н. І. Методи фінансового аналізу консолідованої фінансової звітності / Н. І. Федоронько // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 4. – С. 337-341. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2015_4_47
12. Reizinger-Ducsai A. Bankruptcy prediction and financial statements. the reliability of a financial statement for the purpose of modeling / A. Reizinger-Ducsai // Research Papers of the Wroclaw University of Economics. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wroclawiu. – 2016. – Issue 441. – P. 202-213.
13. Xiaohua F. Financial Statement Comparability and Debt Contracting: Evidence from the Syndicated Loan Market / F. Xiaohua, L. Yutao, X. Baohua, Z. Wenjun // Accounting Horizons. – Jun. 2016. – Vol. 30, Issue 2. – P. 277-303.

Дубинская Е.С.

Донбасская государственная машиностроительная академия

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

В статье решена важная научно-практическая задача, посвященная совершенствованию методического подхода к анализу финансовой отчетности отечественных предприятий. Определены основные этапы анализа финансовой отчетности предприятий. На одном из этапов предлагается рассчитать интегральные показатели финансовой отчетности: имущественного положения, ликвидности, финансовой независимости, деловой активности и рентабельности по методу сумм. Следующий этап посвящен расчету коэффициентов весомости интегральных показателей финансовой отчетности отечественных предприятий. На последнем этапе определяют тип финансового состояния предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовая отчетность, анализ, имущественное положение, ликвидность, финансовая независимость, деловая активность, рентабельность.

Dubynska O.S.

Donbass State Engineering Academy

METHODOLOGICAL APPROACH TO THE ANALYSIS OF FINANCIAL STATEMENTS OF DOMESTIC ENTERPRISES

Summary

This paper deals with important scientific and practical tasks devoted to the improvement of methodological approach to the analysis of financial statements of domestic enterprises. The main stages of the analysis of financial statements of companies. At one stage proposed to calculate the integral indicators of financial statements: financial situation, liquidity, financial independence, business activity and profitability according to the method of amounts. The next stage is devoted to the calculation of the weight coefficients of the integral indicators of financial statements of domestic enterprises. At the last stage to determine the financial condition of the company.

Keywords: enterprise, financial statements analysis, financial situation, liquidity, financial independence, business activity, profitability.